

itd.“;.. pre naglo in brez potrebe jeziku ne preminjajmo oblik...; vselej in povsod bodi naša prizadeva ta, da ostane naš jezik, kakor je bil doslej, tudi v prihodnje pravi ljudski jezik itd. (Glasnik str. 320—323)*. — Godilo se je pa Cegnarju, kakor vsakemu, ki svoje knjige prodaja! „Mnogo gospodov, ki so nabirali naročnike na „Valenštajnov ostrog“, nej še poslalo naročnine, toži v prošnji iz Trsta (Novic. 1865 str. 145).. Opominjam svoje dolžnosti tudi

tiste rodoljube, ki so si pridržali nabrano naročnino za pesmi, ktere sem izdal leta 1860. . . Ne morem zamolčati, da me je pridržana naročnina pripravila v hudo stisko, i da zarad tega tudi ne morem izdati občanah i dovršenih del: „Oba Pikelomina i Valenštajnova smrt“, ako mi kaka rodoljubna duša ne pomore, ali ne kupi del, kateri rad prodam“ itd. — Priobčil pa je I. Dejanija 4. Prizor l. 1865 za poskušnjo v gimnazijskem izveštju Tržaškem.

Književnost.

Letna šolska poročila. (Dalje.)

12.) Letno poročilo štirirazredne deške, trirazredne dekliške ljudske in obrtne nadaljevalne šole v Kranji. Konec leta je bilo 186 učencev in 127 učenk, skupaj 313 otrok. Učiteljstvo: Kuster Mihael (nadučitelj), Kukelj Anton (veroučitelj), Lavrenčič Ivan (veroučitelj), Pezdnič Ivan, Lacheiner Edmund, Režek Jurij, Jugovic Franciška, Golf Klotilda, Rooss Marija. Obrtno-nadaljevalno šolo je obiskovalo 68 rokodelčičev. —

13.) Letno poročilo štirirazredne deške ljudske in obrtno-nadaljevalne šole v Kamniku. Število učencev 223; za višji razred je sposobnih 118 (= 66%). Ponavljalno šolo je obiskovalo 12 učencev in za srednje šole se jih je oglasilo 10. Obrtno-nadaljevalno šolo je obiskovalo 82 rokodelčičev. Učiteljstvo: Burnik Valentin (nadučitelj), Oblak Janez (veroučitelj), P. Romuald Jerab (veroučitelj), Tramčič Ignacij, Štefančič Avgustin, Stiasny Ljudevit. —

14.) Letno poročilo trirazredne dekliške ljudske šole v Kamniku. Število učenk v vsakdanji šoli 195 in v ponavljalni šoli 48. Za prestop v višji oddelek je sposobnih 142 (= 73%). Učiteljstvo: Čenčič Jernej (nadučitelj), Muhovec Blaž (veroučitelj), Verné Francišek, Klančar Avgusta. —

15.) Letno poročilo trirazredne ljudske šole v Mengši. Na čelu poročila je lep zgodovinski spis »Sv. Notburga v Grobljah«. Število otrok: 288; za bližnji višji razred oziroma oddelek je sposobnih 219 (= 76%), nesposobnih 65 in neizprašani so ostali 4. Učiteljstvo: Sirc Peter (zač. voditelj), Zafetel Leopold (veroučitelj), Grkman Emilija. —

16.) Letno poročilo štirirazredne ljudske šole v Metliki. Število otrok v vsakdanji šoli 368 in v ponavljalnici 65. Nesposobnih za višji razred je 78 in neizprašanih 13. Učiteljstvo: Šest Andrej (nadučitelj), Avsec Francišek (veroučitelj), Zakrajšek Ivan (veroučitelj), Gregorač Francišek,

Križnar Josip, Parma Matilda, Zupančič Vita. V zvezi s to šolo je tudi obrtno-nadaljevalna šola z 59 rokodelčiči. Poučevala sta na tej šoli gg. Šest Andrej in Križnar Josip. —

17.) Jahresbericht der Privat-Lehr- u. Erziehungsanstalt für Knaben des Dr. Josef Waldherr in Laibach. Na čelu poročila je spis »Zur Reform des freisprachlichen Unterrichtes od Greinecker-ja. Temu sledi učni načrt (Lehrplan) z vso stvarino, ki se poučuje v tem zavodu v 4 razredih in potem pa še poseben učni načrt za pripravljalni razred za trgovske in srednje šole (Vorbereitungs-Class für Handels- und Mittel-Schulen). Na zavodu je poučevalo 19 učiteljev in profesorjev. Število gojencev 48. —

18.) Jahresbericht der k. k. Staats-Oberrealschule in Laibach. Na čelu poročila je prof. Levčev znanstven spis »Die Einfälle der Türken in Krain und Istrien«. Spis, kojega je »U. T.« že kratko omenil, je jako zanimiv in prinesemo še kasneje obširnejši posnetek. Na zavodu je bilo razven ravnatelja dr. R. Junowicza še 18 učnih močij. Učencev je bilo 91 + 83 + 81 + 41 + 22 + 17 + 21 = 355 in sicer po maternem jeziku 162 Slovencev in 170 Nemcev, ostali pa druge narodnosti. Za višji razred je bilo sposobnih 272, k ponavljalni preizkušnji pripuščenih pa 39. S tem zavodom združena obrtno-nadaljevalna šola je imela 277 učencev. —

19.) Jahresbericht des k. k. Obergymnasiums in Laibach. Na čelu poročila je prof. Hintner-jev znanstven spis »Der Pflichtenstreit der Agamemnonskinder in Sophokles Elektra und seine Lösung«. Poleg ravnatelja A Senekoviča je poučevalo na zavodu še 24 učnih močij obligatne predmete in 7 učnih močij pa neobligatne predmete. Učencev je bilo konec šolskega leta 528. Glede narodnosti je bilo 414 Slovencev in 106 Nemcev, ostali pa druge narodnosti. Za višji razred je sposobnih 383; ponavljalni izpit je dovoljen 92 učencem.

20. Jahresbericht des k. k. Obergymnasiums in Rudolfswert. Na čelu poročila je Koprivšek-ov spis »Latinsko-slovenska frazeologija k L. knjigi Caesarijevih komentarjev de bello gallico za naše četrtsošolce«. Na tem zavodu je poučevalo razven g. ravnatelja dr. Fr. Detele še 20 učnih močij. Število učencev koncem šolskega leta 207, izmed kojih je bilo po maternem jeziku 195 Slovencev, 11 Nemcev in 1 Čeh. Za višji razred je sposobnih 160; 21 jih ima pa ponavljalni izpit. S to šolo je združena tudi obrtno-nadaljevalna šola z 78 učenci. J. D.

Stežica v nebesa. (Konec.) Tudi naslednje besede so še v marsičem napačne: družina nam. družčina (str. 4.); iz tega sveta nam. s tega sveta (str. 23.); spokorne dela nam. spokorna dela (str. 38.); moje Sree nam. moje sree (str. 87.); varli nam. varuh (str. 99, 100.); vari nam. varuj (str. 101, 125, 157 itd.); memo nam. mimo (str. 115, 116, 117 itd.); visi z drevesca nam. visi na drevesci (str. 119.); domu nam. domov (str. 128.); turk nam. Turek (str. 154.); okolj nam. okoli (str. 221.).

Na mnogih krajih greši se tudi proti pravilnemu besednemu redu. Navedel bodem kakor prej, tako tudi tukaj le nekaj izgledov. »K počitku grem in namen storim« nam. grem k počitku in storim namen (str. 7.). — »Iz srea žal mi je« nam. iz srea mi je žal (str. 37.). — »Zapovedi deliš« nam. deliš zapovedi (str. 48.). — »In kruh se bo v presv. R. Telo spremenil« nam. In kruh se bo spremenil v presv. R. Telo (str. 52.). — »Za katere sem moliti dolžan posebej« nam. za katere sem dolžan posebej moliti (str. 57.). — »Ki grehe sveta odjemlješ« nam. ki odjemlješ grehe sveta (str. 58.). — »Kadar čas imaš« nam. kadar imaš čas (str. 71.). — »Kateri vso sladkost v sebi ima« nam. kateri ima vso sladkost v sebi (str. 72.). — »Po njegovem zasluženji in po njegovih prošnjah mi dodeli« nam. dodeli mi po njegovem zasluženji in po njegovih prošnjah (str. 104.). — »Da blagoslov dobiš« nam. da dobiš blagoslov (str. 117.). — »Ki ga za mizo imaš« nam. ki ga imaš za mizo (str. 121.). — »Pa bolj še« nam. pa še bolj (str. 125.). — »Po šoli naravnost domov pojdi« nam. po šoli pojdi naravnost domov (str. 128.). — »Po duhovna mu pošljejo« nam. pošljejo mu po duhovna (str. 159.). — »Zelo je bila učena sv. Pulherija« nam. sv. Pulherija je bila zelo učena (str. 182.). — »Da naj mu rad in z veseljem pokoren bo« nam. da mu boji rad in z veseljem pokoren (str. 201.) — itd.

Marsikje se tudi najde kaj, kar bi se moglo imenovati doslednost. Tako n. pr. sem zgoraj grajal napako, da se poluglasni »e« ne izpušča. Na str. 85. pa se piše beseda »zavrzi« vendar pravilno. Dalje se mašnik tika na str. 53, 158, 160; vika pa na str. 30, 31, 32, 44, 52, 124. Na nekaterih mestih se piše pred »nj« (njim) »ž«, na drugih pa »z«. Tudi besedica »naj« se piše v tretji stopnji časi s pridevnikom skupaj, časi pa posebej.

Da pridem do konca, omenjam le še, da tudi pesmice niso nič kaj dobre. V pesmi »Preden greš v cerkev« nimata niti dve kitici jednake mere (str. 26.). Radi rime piše se »tiga« nam. »tega« (str. 21.). Ravno tako tudi »angeljčiček« nam. »angeljček« (str. 15.). Tudi apdstrofov je po nekaterih pesmicah več ko preveč.

Bog dal, da bi peti natisk ne bil tak!

Da boče moja ocena kolikor mogoče popolna, omenim še, da sta tisk in popir jako čedna in da cena (10 kr. kart. izt.) ni previsoka. —e—

Od pluga do krone. Zgodovinski roman iz minulega stoletja. Preprostemu narodu spisal Jakob Bedének. Tiskala in založila Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg. Str. 270 8°. Cena 1 fl. 50 kr. — G. Jakob Bedének je maloznan pisatelj. Doslej nam ni še podal nobenega večjega dela. Zato je marsikdo dvomil, jeli bil g. pisatelj kos svoji nalogi spisujoč ta roman, jeli ga je dovršil takó, da ustreza zahtevam dobrega romana. Kaj je roman, vé vsakdo, vé pa tudi, da je treba nekaj pisateljske zmožnosti in vaje tistemu, ki hoče lep in dober roman spisati. Pisateljske zmožnosti se g. Bedéneku pač ne more odrekati, pač pa mislimo, da je krivo to, da je doslej premalo se pečal s pisateljstvom, da romana ni spisal takó, kakor bi ga moral spisati. Prezreti pa ne smemo, da je bilo delo težavno, ker Vegovo življenje je nam le malo poznano. Pisatelj bi bil spisal gotovo lepo in dobro povest, kar se o romanu ne more trditi. Načrt po katerem je pisan roman je bil slab, takó, da po tem načrtu bi se bilo spisalo težko kaj boljšega. Roman razpada v II dela. Prvi del se prične z Vegovo mladostjo v letu 1763 in sega do l. 1780. ko je bil Vega inženir. V prvem delu je junak romana v svoji domovini, največ v Ljubljani.

Takoj v drugem delu, ki se prične s tem, da Vega popusti inženirstvo in stopi k topničarjem, je pa junak na Dunaji in odslej ga vodi po raznih bojišjih ob Donavi in Savi ter ob Renu, dokler 25. kimovea 1802 ni storil v valovih Donavskih svoje smrti vsled zločina. Glavna hiba romana je, da je premalo pisanega o junaku t. j. da glavna oseba ni opisana v pravem razmerji s postranskimi, katerih je dôkaj. Druga oseba, ki je tukaj v vsem romanu od začetka do konca, je cigan Janoš Nemet, zli duh v romanu, kateri je učinil mnogo hudega. Značaj v obče ugajajo. Dobro narisan se nam zdi Vega, bolj pa Petelinov Janez, dasi taki značaj niso prijubljeni. Prijno nam tudi Selanova Anica, Vegovi sestri Polonica in Mica in Vehovec. Sprjazniti se pa ne moremo z usodo, kakoršna je zatekla razne osebe. Čudno se zdi čitatelju, da je toliko oseb utonilo, nekatere brez vsakega pravega vzroka, brez posledic, katere mora v romanu imeti vsaka večja nezgoda. Nedoumno se nam zdi, zakaj je treščilo v čoln, v katerem so se vozili svatje in sta utonila Petelinov Janez in Selanova Anica. Zakaj ju ni pustil pisatelj dalje živeti, saj

vender nista mogla nikakor ovirati daljnega razvoja povesti? Nandeta Živkoviča je zabodel Janoš v čolna na Savi, ter ga pahnil v vodo, a Polonico je ugrabil in odvedel v Beligrad. Četrtri, ki je utonil, bil je Vehovec. Skočil je v Trstu v morje zato, ker je zaigral ves denar in konje in vozove. Reči moramo, da je njegova smrt prav nepotrebna, ker smel bi bil živeti dokler bi bil hotel, ker njegovo življenje ni bilo nikomur na poti. Peti, ki konča svoje življenje v vodi, je Jurij Vega, katerega je pahnil v Donavo cigán sedaj mlinar Janoš Nemet, ravno na istem mestu, kjer je prej vrgel v vodo očeta svoje žene. Janoš Nemet je končal pa na vislicah, katere si je bil izvestno zaslužil.

Nepotrebna so tista modrovanja o framasonih. Prvič se govori o framasonih na svadbi Selanove Anice in Petelinovega Janeza, kjer stari dosluženi vojak Matej Kopriva pripoveduje ženinu in svatom o tajni družbi [framasonov. Drugič se govori o francoskih brezbožnikih v Belemgradu pri slavnostnem obedu, katerega je dal svojim častnikom vojskovodja Lavdon o priliki, ko je bil odlikovan z zvezdo velikega križa reda Marije Terezije. Praznina, ki bi bila morda nastala vsled izpuščenja teh pogovorov, zamenjala naj bi se bila z umestnejšimi razgovori. Opisovati tudi ni bilo treba Vehovca, kar je stalo mnogo časa in

popirja; omenil naj bi se bil le toliko, kolikor bi se moral. Je-li hotel gospod pisatelj takó natančno opisovati njegovo igralno strast, ki ga je privedla naposled v morje? Je-li bil kak poseben vzrok temu? Saj posledic iz smrti njegove ni skoro nobenih razven, da je bila domačija prodana, katero bi bil rad za slepo ceno dobil samogoltni kovač. G. pisatelj bi bil to izpustil brez vsake škode za povest. Tudi Vegova smrt naj bi se bila drugače utemeljila, kar bi bilo prav lahko in veliko lepše. Lakomnost je grda čednost in g. pisatelj bi bi smel opisati, da ga Janoš ni samo iz lakomnosti pahnil v vodo, ampak tudi iz sovraštva, ker sta že imela nekaj skupaj še takrat, ko sta bila še oba skypaj v Zagorici. Čudno je tudi, da se Vega, mož izobražen in blagega srca, nikdar ni spomnil svojih ljudi v domovini in istotako Polonica ni dala devet let glasu o sebi, kar je zelo dvomljivo.

To so večje napake, katere zapazi čitatelj takó, manjših ne bodem navajal. Hvalevredno in lepo je, da se je g. pisatelj lotil tega romana in brez dvojbe bi si bil pridobil mnogo zaslug, ako bi ga bil spisal počasi, po zelo premišljenem načrtu. Jezik je dôkaj spiljen. Dijaki bodo brali izvestno radi ta roman, a za prosto ljudstvo bi bilo treba nekatere izraze pojasniti. Knjigi želimo mnogo kupcev. F. J.

Naši dopisi.

Iz Slavine. Redka in prelepa slovesnost se je vršila pri nas v četrtek 12. listopada. Blagorodna gospoda rojaka Kalister v Trstu in Gorup v Reki sta postavila pred tremi leti, l. 1888 v spomin 40letnice cesarja Frančiška Jožefa vladanja temeljni kamen za novo šolsko poslopje. To lepo poslopje ima tri učne sobe, spodaj stanovanje za nadučitelja z vsemi potrebnimi prostori. Dovršilo se je to jesen in se blagoslovilo zgoraj omeneni dan. Že poprej se je pripravljalo, kar mogoče za slovesnost tega dne. Hvaležni občani so postavili mlaje, tri slavoloke z dvema napisoma, katerih jeden je imel pri vходу v veliko vas Slavino napis: »Slava našim dobrotnikom rojakom!« in drugi pred novo šolo: »Božji blagoslov hiši in dobrotnikom!« Približal se je omeneni dan, pa ž njim tudi slabo vreme. Mislili in želeli smo, da bi se bila preblaga dobrotnika slovesnosti sama udeležila, a dobili smo sporočilo od jednega, da je malo obolel, a drugi si vsled slabega vremena ni upal na pot. Žal, a napovedana slavnost se je morala izvršiti. Došli so: c. kr. okrajni glavar markl pl. Gozani iz Postojine, c. kr. okrajni šolski nadzornik Iv. Thuma, gospoda ekspozita iz Št. Petra in Truja, ves krajni šolski svet, zidarski podjetnik g. Fr. Gržina, blagi šolski prijatelj g. Fr. Dekleva in mnogo družega priprostega ljudstva. Veliki zvon vabi ob 1/210 uri k slovesnosti in ob 1/211. uri naznani topič in ubrano

zvonjenje vesel pričetek. Šolska mladina, skupaj okoli 200, zbere se v stari šoli, iz katere koraka z lepo zastavo pred župnijsko poslopje, od koder gre zopet paroma v cerkev in za njo vsa cerkveno oblečena duhovščina. Zaduja, prišedša v cerkev pred oltar, naglasi: »Veni sancte Spiritus,« katerega cerkveni zbor nadaljuje in konča. Zdaj gre vsa šolska mladina v sprevedu iz cerkve pred novo šolo, za njo častita duhovščina in ljudstvo. Šolski dečki se postavijo na jedno stran v dolgo vrsto, a šolske deklice na drugo stran. Č. g. duhovni svetnik Iv. Saje vic z asistenco prišedši pred vhod nove šole blagoslovi poslopje od zunaj. Odmolita se dve oraciji in potem gre šolska mladina po stopnicah v prvo nadstropje, v največjo šolsko sobo nove zgradbe. Kakor poprej zunaj se izvrši blagoslov še v šolski sobi. Takoj po blagoslovu sledi izvrsten govor častitega duhovnega svetnika, ob jednem krajnega šolskega predsednika, kateri govori nekako kazaje na križ, ki se je bil ravnokar med blagoslovom na steno obesil, rekoč: »Hvala večnemu Bogu, da nam je dal zdravje vékati denašnje slovesnosti in hvala mu, da ni bilo pri zidanji zgradbe kake nesreče. Druga hvala gre plemenitima, rodoljubnima našima rojakoma gg. Kalistru in Gorupu, ki sta nam brezplačno zgradila tako lepo, prostorno šolo. Bog povrni tisočero blagima dobrotnikoma! Ako prav se bode danes sv. maša opravila za njiju, ven-